

Әдебиеттер тізімі:

1. Вириня И. В. // Молодежь и безработица: ситуация в мире, //Научные труды Московского гуманитарного университета 2016, № 5, С. 52
2. Абрамкина Д.А. Структурная безработица как индикатор несогласованности спроса и предложения на рынке труда: профессионально-квалификационный аспект //Вестник НГИЭИ. 2020. № 1 (104), С. 109
3. stat.gov.kz
4. <https://www.enbek.kz/>
5. Уровень безработицы в Казахстане остается стабильным <https://kz.kursiv.media/2022-08-12/uroven-bezraboticy-v-kazahstane-ostaetsya-stabilnym/>
6. В Казахстане более 450 тысяч безработных <https://kapital.kz/gosudarstvo/108217/v-kazahstane-boleye-450-tysyach-bezrobotnykh.html>

Құсайынова Ш., 2 курс (академика Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – PhD, қауымдастырылған профессор Құттыбаева Н.Б.,
оқытушы Макалакова Б.М.

БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРЫН БАСҚАРУ

Экономикалық жүйесінің қазіргі жағдайында ғылыммен техниканың, инновациялық тауарлармен қызметтердің жетістіктерін қалыптастыру және пайдалану ұйымдардың бәсекеге қабілеттілігін қолдаумен дамытудың негізгі әдісі ретінде анықталады. Қазақстанның экономикалық саласының жұмыс істеуінің инновациялық түрі экономиканың әртүрлі секторларын жаңғыртуға, ең алдымен олардың инновациялық құрамдас бөліктерінің өсуіне негізделген.

Ұйымдағы инновациялармен инновациялық қызметті жүзеге асырудың негізгі ережелерімен сипаттамаларын талдай отырып, бұл жүйенің маңызды элементтерінің бірі кез-келген ұйымның инновациялық қызметін басқарумен дамытудың ерекше элементі ретінде сипатталатын инновациялық жоба екендігі анықталды.

Бұл ұйымның инновациялық даму факторын сипаттайтын және оның білім, дағдыларды алу әдістемелерін қалыптастыру ғана егізделген инновациялық процестің ұйымдастырушылық шеңберін қалыптастыруға негізделген жүйелі және жоспарлы дамуын анықтайтын инновациялық жоба.

Әртүрлі авторлармен зерттеушілер "инновациялық жоба" ұғымына әртүрлі сипаттамалармен анықтамалар беретіні сөзсіз. Олардың кемдегенде бірнешеуін қарастырған жөн. Сонымен, бірқатар ғалымдар инновациялық жобаның мәні мен ерекшелігін зерттей отырып, латынның projectus сөзінен шыққан сөздің шығу тегіне сүйенеді. Бұл сөз латын тілінен аударғанда "Алға лақтырылған" дегенді білдіреді және жаңа әзірлемелерді қалыптастыруға, игеруге және пайдалануға негізделген жұмыстармен түрлі іс-шаралар жиынтығын сипаттайды.

Инновациялық жобаны басқарудың ерекшеліктерімен ерекшеліктерін ескере отырып, бұл процестің негізгі міндеті ғылым мен техниканың басым бағыттары негізінде мақсатқа жетуге бағытталған шаралар кешенін әзірлеу және ұйымдастыру болып табылатындығын атап өткен жөн, өйткені технологиялық дамудың қазіргі кезеңінде бұл аспектке көп көңіл бөлінеді. Сондықтан зерттеушілермен ғалымдар көптеген шаруашылық жүргізуші субъектілердің басым бағыттарына байланысты осы тұжырымдаманың мәнін кеңейтуге және сипаттауға көп көңіл бөледі.

Жоғарыда қарастырылған инновациялық жобаның анықтамаларымен сипаттамалары ғылымның осы санатын бір тұтас түсінуді сипаттайды, өйткені кез-келген анықтаманың құрамында келесі компоненттер бар: өзара байланысты жұмыстар кешені, қажетті ресурстар, ерекшелік, іске асыру уақыты, шектеулер.

Инновацияларды енгізудің өзектілігі бүгінгі күні ғылымды қажет ететін бизнестің әлеуеті едәуір артқандығына байланысты, соның салдарынан көптеген зерттеушілермен тәжірибешілер ұйымдық және өндірістік қызметте инновациялық жобаларды іске асыру кәсіпорындардың тұрақты өсуімен дамуын қалыптастыруға және оларды қазіргі нарықтық жағдайларға бейімдеуге ықпал етеді деп санайды.

Инновациялық жобаны іске асырудың барлық процестерінің ерекшелігімен мәнін талдау негізінде инновациялық қызметті қаржыландыру көздері инвестициялар есебінен қалыптасады деп

айтуға болады, өйткені инновациялық жобаның орындылығының техникалық-экономикалық негіздемесін әзірлеу және талдау кезеңінде балама нұсқаларға талдау жасалады [1].

Техникалық-экономикалық талдаудың алдын-ала кезеңінде экономикалық баламаларды жан-жақты қарау жүзеге асырылады: нарықтағы сұраныс, нарық салаларымен сегменттерін талдау, маркетингтік іс-шаралармен сату процесін талдау, жобаның технологиялық бөлігінің шығындарын және оның өтелу мерзімін зерттеу, коммерциялық тиімділікті есептеу.

Алдын ала талдау нәтижелері бойынша сарапшылар инновациялық жобаны іске асыру қажеттілігімен сипатталатын қорытындылардың бірін береді [2]:

- инновациялық жобаны іске асыруға инвестициялауды соншалықты тиімді жүзеге асыру, жобаны іске асырудың орындылығы туралы шешім алдын ала кезеңде қабылданады;

- ақпараттық база инновациялық жобаның өтелімділігі мен өміршеңдігіне қатысты шешім қабылдау үшін барлық қажетті ақпаратты қамтиды;

- инновациялық жобаны іске асырудың ерекшелігі неғұрлым кешенді және егжей-тегжейлі талдау жүргізу қажеттілігін негіздейді.

Әрине, ұйымдармен кәсіпорындардың қызметіндегі инновациялық компонентті талдау қажетті аспект болып табылады, бірақ кәсіпорынның әлеуетімен бәсекеге қабілеттілігін анықтайтын факторлар мен жағдайлардың барлық спектрін, сондай-ақ инновациялық компоненттің белгілі бір науқанның дамуына қалай әсер ететіндігін талдау қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Игнатова Т.В., Глуценко А.В. Особенности регулирующего воздействия на развитие инновационной деятельности в России // Естественно-гуманитарные исследования. 2020. № 26 (4). С. 54-59.

2. Куликов Д.В. Проектный менеджмент в инновационном предпринимательстве // Креативная экономика. 2018. №2. С. 67.

Ли К.С., Беркутбаев К.С., 2 курс (КарУ им. академика Е.А. Букетова)
Научный руководитель – м.э.н., ст. преподаватель Мусина С.Т.

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК ГЛОБАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА

Экологическая безопасность становится все более актуальной глобальной проблемой. С повышением уровня моря, температуры и интенсивными стихийными бедствиями, экологическая безопасность становится все более важной для обеспечения будущего человечества.

Сейчас города Казахстана можно увидеть лидирующими в рейтинге самых загрязненных городов, столицу охватывает густой смог, а население центральной области сталкиваются с экологически обусловленными болезнями.

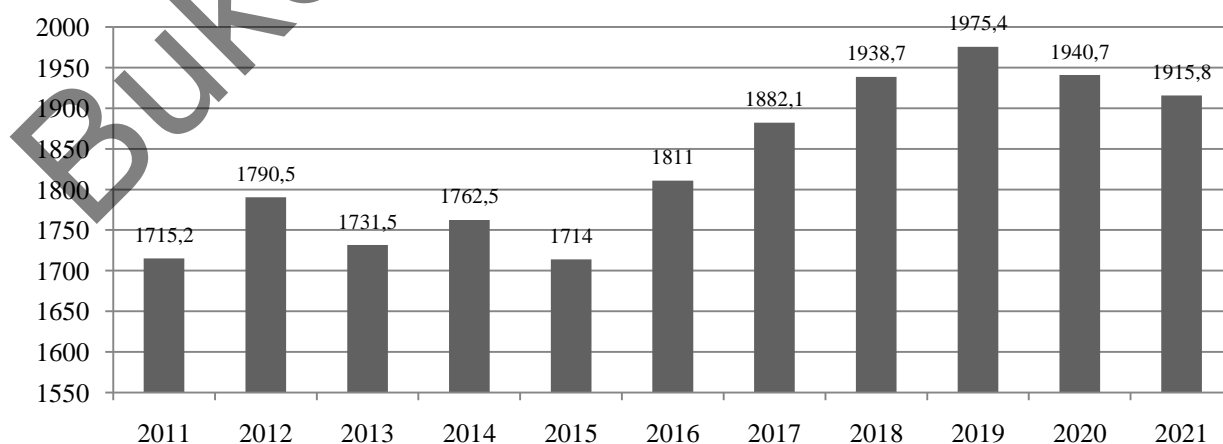

Рисунок 1. Выбросы жидких и газообразных загрязняющих веществ
Примечание – Составлено автором по источнику [1]

По данной диаграмме видно, что количество выбросов с 2011 по 2019 сильно возросло, не смотря на то, что с 2012 по 2015 снижалось в среднем на 4,2%. С 2016 года по 2019 год объем